

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 512. ISTUNGJÄRK 9.–10. DETSEMBRIL 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Konkurentsipoliitika aruanne 2014”

[COM(2015) 247 final]

(2016/C 071/06)

Raportöör: Reine-Claude MADER

Euroopa Komisjon otsustas 6. juulil 2015 vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 304 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Konkurentsipoliitika aruanne 2014”

[COM(2015) 247 final].

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon võttis arvamuse vastu 17. novembril 2015.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 512. istungjärgul 9.–11. detsembril 2015 (9. detsembri 2015. aasta istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 128, vastu hääletas 1, erapooletuks jäi 1.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hindab positiivseks komisjoni tehtud erinevaid algatusi, mille eesmärk on edendada ausat konkurentsi, mis kaitseb majandustegevuses osalejate (ettevõtjad, tarbijad, töötajad) huve.

1.2. Komitee toetab komisjoni võetud meetmeid, mille eesmärk on tagada konkurentsieeskirjade täitmine. Eelkõige puudutab see meetmeid, mis on suunatud selliste konkurentsivaenulike tegevuste vastu nagu turgu valitseva seisundi kuritarvitamine, mis takistavad ELi ja eelkõige majanduskasvus ja tööhõives määravat rolli omavate VKEde ning sotsiaalset sidusust võimaldavate sotsiaalsete ettevõtjate majandusarengut.

1.3. Tal on siiski kahju, et komisjon ei võtnud ka seekord vastu tegelikku kohtumehhanismi kollektiivhagide jaoks, mis võimaldaks konkurentsivaenulike tegevuste ohvritel kasutada tõhusalt kahju hüvitamise nõuete esitamise õigust.

1.4. Komitee kiidab heaks töö, mille komisjon on teinud eeskirjadest teavitamise ja nende läbipaistvuse kindlustamiseks, mis tagab kindluse ettevõtjatele ja selle tagajärjel ka turule. Sellega seoses tuleb komitee meelde, et jaemüügisektoris kasutatavad tavad vajavad pidevat tähelepanu.

1.5. Komitee tunnustab tõuget, mille komisjon on andnud koostööle liikmesriikide konkurentsiasutustega, millel on määrav osa eelkõige ennetustegevuse ja konkurentsivõime suurenemise programmide väljatöötamise valdkonnas. Komitee hinnangul peavad liikmesriikide konkurentsiasutustel olema selleks vajalikud vahendid.

1.6. Kaubanduse globaliseerumist arvesse võttes tuleb kõnealust koostööd laiendada rahvusvahelisele tasandile, et Euroopas ei tekiks kõlvatu konkurentsi ohtu.

1.7. Komitee soovib toetada või isegi tugevdada kõnealust suhtlust erinevate ELi institutsioonide (Euroopa Parlament, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, Euroopa Regioonide Komitee) vahel.

1.8. Komitee toetab riigiabi eeskirjades tehtud muudatusi, mida on ühtlustatud eelkõige digitaalvaldkonnas tegutsevate innovatiivsete ettevõtjate toetamiseks. Sellega suurendatakse märkimisväärselt tarbijate ja ettevõtjate võimalusi tänu majandusarengule ja töökohtade loomisele.

1.9. Olles teadlik komisjoni piiratud sekkumisvõimalustest maksuplaneerimise valdkonnas, soovib komitee komisjonil jätkata oma volituste piires tööd maksudest tingitud ja sotsiaalsete moonutuste leevendamiseks, piiramiseks või kõrvaldamiseks, jälgides et kõnealuse tegevuse tulemuseks ei ole nõuete leevendamine.

1.10. Komitee hinnangul tuleb pöörata suurt tähelepanu energiaturule. Komitee pooldab Euroopa energialiidu loomist, et tagada energiavarustuse kindlus ja taskukohased energiahinnad kogu Euroopa Liidu territooriumil.

1.11. Ta peab samal ajal oluliseks meetmeid, millega panustatakse energiasäästu, energiatõhususe parandamise ja taastuvenergia arendamisse.

1.12. Komitee hinnangul peaks energiaturu avamine toetama eratarbijaid, kellel puuduvad tegelikud läbirääkimisvõimalused.

1.13. Komitee soovib teha kõik võimaliku, et tagada maapiirkondade majandusarengu võimaldamise eesmärgil vaba juurdepääs digitaalsele taristule. Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja üksteist täiendavaid era- ja avaliku sektori investeeringuid.

1.14. Komitee kutsub komisjoni jätkama finantsteenuste pakkumisele eritähelpanu pööramist, et reaalmajandus suudaks end rahastada ja et tarbijad saaksid jätkuvalt kasu parimatest tingimustest nende kasutatavate teenuste jaoks.

1.15. Viimaks tuleb komitee meelde, et võetud poliitikameetmete järelevalve ja hindamine on hädavajalik.

2. 2014. aasta konkurentsipoliitikat käsitleva aruande sisu

2.1. Nimetatud iga-aastases aruandes keskendutakse peamiselt digitaalsele ühtsele turule, energiapoliitikale ja finantsteenustele. Selles tõstatatakse samuti küsimused Euroopa tööstuse konkurentsivõime suurenemise, riigiabi kontrollimise, ELis ja sellest väljaspool konkurentsikultuuri edendamise ning institutsioonidevahelise dialoogi kohta.

2.2. Selles tuuakse esile digitaalmajandus energia-, transpordi-, avalike teenuste, tervishoiu- ja haridussektori innovatsiooni ja majanduskasvu stimuleeriva võimaliku tegurina. Sel eesmärgil on kasutatud kõiki konkurentsivõime vahendeid, et toetada taristu (näiteks nn uue põlvkonna kiired võrgud) arendamist ja ajakohastamist riigiabi kaudu, tagades samal ajal tehnoloogianeutraalsuse põhimõtte järgimise.

2.3. Arukate mobiilsete seadmete turg areneb väga kiiresti, mida iseloomustab WhatsAppi ostmine Facebooki poolt pärast koondumise uuringu esimest etappi, mille elluviimist lubas tingimusi seadmata Euroopa Komisjon, kohaldades ettevõtjate koondumisi käsitlevat määrust (EÜ) nr 139/2004⁽¹⁾ ⁽²⁾.

2.4. 2014. aastal oli uuesti võimalik täheldada, et digitaalvaldkonnas konkurentsioiguse kohaldamisel on keeruline seos patendist tulenevate (nagu näitasid Samsungi ja Motorola juhtumites⁽³⁾) tehtud otsused) või autoriõigustest tulenevate (nagu näitas ametliku menetluse algatamine mitme Ameerika Ühendriikide filmistuudio ja Euroopa tasulise teleringhäälingu suhtes tasulisele telesule piiriülest juurdepääsu käsitlevas juhtumises)⁽⁴⁾ intellektuaalomandi õiguste järgimisega ning et digitaalvaldkonnas konkurentsioiguse kohaldamisel tuleb saavutada kõnealuste intellektuaalomandi õigustega vajalik tasakaal.

2.5. Seejärel juhitakse aruandes tähelepanu energiasektorile, tuletades meelde Euroopa energiapoliitika reformimise vajadust. Komisjon kavatses toetada taristusse tehtavaid investeeringuid, võimaldades riigiabi raamistiku ja lihtsustades selle rakendamist. Uues grupierandi üldmääruses nähakse teatud tingimustel ette, et komisjoni eelnev luba ei ole enam vajalik⁽⁵⁾ energiataristule, hoonete energiatõhususe parandamisele, taastuenergia tootmise toetamisele, saastunud alade puhastamisele ja ringlussevõtule toetuse andmiseks.

2.6. Seevastu ei hõlma uued suunised tuumaenergiale antavat toetust. Komisjoni talitused vaatavad seega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 alusel jätkuvalt läbi tuumaenergiale antava toetusega seotud küsimused, nagu see toimus Ühendkuningriigi projekti puhul, mille eesmärk oli toetada Hinkley Pointi uue tuumaelektrijaama ehitamist ja käitamist⁽⁶⁾.

2.7. Viimaks kasutati konkurentsipoliitikat energiahinna vähendamise vahendina, tõkestades kuritahtlikult käituvate või kartellitegevuse tunnustega ettevõtjate tööd. Seda näiteks EPEX Spoti ja Nord Pool Spoti (NPS) puhul⁽⁷⁾ ning OPCOMi puhul Rumeenias, kui viimati nimetatud kasutas ära oma turgu valitsevat seisundit⁽⁸⁾, või Bulgarian Energy Holdingu (BEH) puhul Bulgaarias⁽⁹⁾ ning isegi Gazpromi puhul seoses gaasi tarne tootmisetapiga Kesk- ja Ida-Euroopas⁽¹⁰⁾.

2.8. 2014. aastal oli konkurentsipoliitika eesmärk samuti parandada finantssektori läbipaistvust ja toetada pangandussektori reguleerimise ja järelevalve parandamist.

2.9. Näiteks jälgis komisjon riigiabi rakendamist Kreekas, Küprosel, Portugalis, Iirimaa ja Hispaanias, tagades et arengupangad ei kahjustaks konkurentsi⁽¹¹⁾.

2.10. Ta algatas samuti kaks juriidilist menetlust pankade RBS ja JP Morgan vastu, kes osalesid esiteks ebaseaduslikus kahepoolses kartellikokkuleppes, mille eesmärk oli mõjutada Šveitsi frangi intressimäära korraldatud näitajat LIBOR, ning teiseks kartellikokkuleppes UBSi ja Crédit Suisse'iga, mis käsitles EMPs (Euroopa Majanduspiirkond) Šveitsi frankides nomineeritud intressimäära tuletisinstrumentide riskimarginaale⁽¹²⁾. Komisjon trahvis neid 32,3 miljoni euroga⁽¹³⁾.

⁽¹⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 139/2004, 20. jaanuar 2004, kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT L 24, 29.1.2004, lk 1).

⁽²⁾ Juhtum M.7217 – Facebook/WhatsApp, komisjoni 3. oktoobri 2014. aasta otsus.

⁽³⁾ Juhtum AT.39985 – Motorola – GPRS-standardiga seotud patentide jõustamine, komisjoni 29. aprilli 2014. aasta otsus. Juhtum AT.39939 – Samsung – Universaalse mobiilsidesüsteemi (UMTS) standardipõhiste patentide jõustamine, komisjoni 29. aprilli 2014. aasta otsus.

⁽⁴⁾ Juhtum AT.40023 – Piiriülene juurdepääs tasulisele telesule, 13. jaanuar 2014.

⁽⁵⁾ Komisjoni 21. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 316/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki tehnosiirde kokkulepete suhtes (ELT L 93, 28.3.2014, lk 17), „Suunised Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 kohaldatavuse kohta tehnosiirde kokkulepete suhtes“ (ELT C 89, 28.3.2014, lk 3).

⁽⁶⁾ Juhtum SA.34947 – Ühendkuningriik – Hinkley Point C tuumaelektrijaama toetamine, 8. oktoober 2014.

⁽⁷⁾ Juhtum AT.39952 – Elektribörsid, komisjoni 5. märtsi 2014. aasta otsus.

⁽⁸⁾ Juhtum AT.39984 – OPCOM/Rumeenia elektribörs, komisjoni 5. märtsi 2014. aasta otsus.

⁽⁹⁾ Juhtum AT.39767 – BEH Electricity.

⁽¹⁰⁾ Juhtum AT.39816 – Gaasi tarne tootmisetapp Kesk- ja Ida-Euroopas – 4. september 2012.

⁽¹¹⁾ Juhtum SA.36061 – UK Business Bank, komisjoni 15. oktoobri 2014. aasta otsus. Juhtum SA.37824 – Portugali arengu finantseerimisasutus, komisjoni 28. oktoobri 2014. aasta otsus.

⁽¹²⁾ Juhtum AT. 39924 – Šveitsi frangi intressimäära tuletisinstrumentid, 21. oktoobri 2014. aasta otsus: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1190_fr.htm

⁽¹³⁾ Trahvi ei pidanud tasuma RBS, kellel on kaitse trahvide eest kooskõlas 2006. aasta leebema kohtlemise teatisega, kuna ta andis komisjonile teada kartellikokkuleppe olemasolust, vältides seega rikkumises osalemise eest ligikaudu 5 miljoni euro suuruse trahvi tasumist. UBSi ja JP Morgani trahvi vähendati komisjoni leebema kohtlemise raames, kuna nad tegid uurimise käigus koostööd. Komisjoniga vaidluse kokkuleppe teel lahendada otsustanud nelja panga trahvi vähendati täiendava 10 % võrra.

2.11. Viimaks jätkab komisjon konkurentsivastaste ettevõtlustavade järelevalvet, tuginedes mitmepoolsetele vahendustasudele, mida kasutavad Visa Europe, Visa Inc., Visa International ja MasterCard. Komisjon muutis esiteks siduvaks Visa Europe'i välja pakutud kohustused ja algatas teiseks menetluse Visa Inc.-i ja Visa Internationali vastu seoses rahvusvaheliste makseteenuste vahendustasudega.

2.12. Aures toodi samuti välja jõupingutused, mille komisjon on teinud Euroopa ettevõtjate ja eelkõige VKEde konkurentsivõime stimuleerimiseks, lihtsustades nende arenguetapis juurdepääsu rahastamisele⁽¹⁴⁾ ning toetades teadusuuringuid ja innovatsiooni tänu uuele abi raamistikule, millega kehtestatakse grupierand⁽¹⁵⁾.

2.13. VKEd on samuti esimesed, keda võetakse arvesse vähetähtsaid kokkuleppeid käsitleva teatise läbivaatamisel, millega esitatakse neile teave määramaks kindlaks, kas nende lepingud on hõlmatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 101, millega keelatakse ettevõtjatevahelised ebaseaduslikud kartellid⁽¹⁶⁾.

2.14. 2014. aastal pööras komisjon samuti eritähelepanu teatud liikmesriikides teatud ettevõtjate poolt oma maksubaasi vähendamiseks kasutatavatele eri maksusüsteemidele. Komisjon algatas ametlikud uurimised seoses Iirimaa Apple'i, Madalmaade Starbucks'i ja Luksemburgi Fiat Finance & Trade'iga.

2.15. Eelmisel aastal möödus kümme aastat määruse (EÜ) nr 1/2003 rakendamise ja koondumiste kontrolli käsitleva määruse läbivaatamisest⁽¹⁷⁾. Aruandes on sellega seoses märgitud, et häid tulemusi oodatakse konkurentsiametite sõltumatuse valdkonnas ja neile ebaseadusliku tegevuse järelevalve ja karistamise võimaldamise valdkonnas. Selles tuuakse samuti esile, et on vaja veelgi tõhustada koondumiste kontrollimist.

2.16. Komisjon toob samuti esile, et sel aastal oli tähtis edusamm konkurentsivaldkonnas 2014. aastal jõustunud konkurentsioiguse rikkumise korral esitatavaid kahju hüvitamise hagsid käsitleva direktiivi vastuvõtmine. Tänu sellele direktiivile on Euroopa kodanikel ja ettevõtjatel lihtsam saada tõhusat hüvitist kahjude eest, mida nad kandsid selliste konkurentsivaenulike tegevuste tõttu nagu kartellid ja turgu valitseva seisundi kuritarvitamine.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee toetab digitaalarengu poliitikat ning innovatsiooni ja majanduskasvu stimuleerimiseks tehtud algatusi. Tema hinnangul peavad kiired võrgud olema kättesaadavad kogu ELi territooriumil, milleks võib olla vajalik kasutada riigiabi koos täiendava ELi rahastamisega. Selles valdkonnas on kindlasti kasulikud suunised riigiabieskirjade kohaldamiseks seoses lairibavõrkude kiire kasutuselevõtuga⁽¹⁸⁾.

3.2. Samuti ei ole digitaalse turu olemasolu võimalik, kui puudub kogu territooriumi hõlmav kiire võrk. Komisjoni eesmärgid on tagasihoidlikumad, võttes arvesse eraettevõtjate vähest huvi teatud aladel, eelkõige maapiirkondades, mille majandusarengut tuleb toetada.

3.3. Komitee toetab komisjoni jõupingutusi konkurentsieskirjade rikkumise karistamise valdkonnas. Tema hinnangul peab karistuse määr olema ennetava mõjuga ja karistusi tuleb korduvate rikkumiste korral suurendada. Samuti tuleb selgitada konkurentsipoliitikat (sh ettevõtjatele), et tõkestada konkurentsikahjustavat käitumist.

3.4. Komisjoni eeskujul kinnitab komitee, et arukate mobiilsete seadmete kasutajate arv suureneb. Siinkohal on innovatsioon määrava tähtsusega, aga ettevõtjate jaoks tuleb kehtestada üldteada ja läbipaistvad mängureeglid. Tema hinnangul põhjustab suurte rahvusvaheliste kontsernide (näiteks Google) üleüldine mõju turgu valitseva seisundi kuritarvitamise riski ja on oluline tagada kehtivate eeskirjade järgimine, et võimaldada uutel ettevõtjatel turule siseneda.

⁽¹⁴⁾ Komisjoni teatis „Suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta” (ELT C 19, 22.1.2014, lk 4).

⁽¹⁵⁾ Komisjoni teatis „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik” (ELT C 198, 27.6.2014, lk 1).

⁽¹⁶⁾ Komisjoni teatis „Teatis vähetähtsate kokkulepete kohta, mis ei piira märgatavalt konkurentsivaldkonnas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 kohaselt (*de minimis*)” (ELT C 291, 30.8.2014, lk 1).

⁽¹⁷⁾ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieskirjade rakendamise kohta (EÜT L 1, 4.1.2003, lk 1); joonealune märkus 1.

⁽¹⁸⁾ Komisjoni teatis „ELi suunised riigiabieskirjade kohaldamiseks seoses lairibavõrkude kiire kasutuselevõtuga” (ELT C 25, 26.1.2013, lk 1).

- 3.5. Lisaks sellele peavad komitee hinnangul patendiomanikud võimaldama patendilitsentsilepinguid õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel.
- 3.6. Komitee toetab digitaalajastul autoriõigustele kohaldatava õigusraamistiku kohandamist⁽¹⁹⁾. See peab olema ajakohane, nagu komisjon on väga põhjendatult rõhutanud.
- 3.7. Energiaturu toimimise valdkonnas peab komitee majandusarengut võimalikuks ainult ühise energiapoliitika abil. Seetõttu on tal heameel komisjoni soovi üle luua Euroopa energialiit.
- 3.8. Tema hinnangul saavad energialiidust kasu ettevõtjad ja tarbijad, kellele tuleb samuti tagada mõistlikud hinnad ja energiavarustuse kindlus.
- 3.9. Komitee toetab komisjoni poolt energiaturule pööratud tähelepanu tõelise konkurentsi tagamiseks ja algatusi, mis on tehtud reguleerimata turgudel konkurentsitõkete kõrvaldamiseks. Ta soovib komisjonil võtta kõik võimalikud meetmed, et vältida majandust kahjustada võivaid turutõrkeid.
- 3.10. Komitee peab eriti oluliseks meetmeid, mis panustavad energiasäästu, energiatõhususe parandamisse ning taastuvenergia ja bioenergia arendamisse.
- 3.11. Komitee soovib, et kogu finantssektor oleks eetilise ja läbipaistva ning et see toetaks majanduskasvu.
- 3.12. Tal on heameel, et riigiabi kontroll on aidanud kaasa rahaprobleemide kõrvaldamiseks võetud meetmete sidususe parandamisele ja konkurentsimoontuste piiramisele, vähendades samal ajal maksumaksjate raha kasutamist vajaliku miinimumini. Ta juhib tähelepanu asjaolule, et riigiabi kontroll võimaldas järelevõtmehhanismide kasutuselevõtu ja tugevdamise teel piirata teatud konkurentsimoontusi turul.
- 3.13. Komitee hinnangul tuleb esile tuua komisjoni tegevust pangakaartide kasutamise kulude vähendamiseks, mille tulemusena vähenesid tehingukulud ühtsel turul 30–40 %.
- 3.14. Välja kuulutatud majanduskasvu edendamise eesmärk tuleb kindlasti saavutada. Seda võib toetada innovatsiooni toetamise poliitika, nagu on märgitud dokumendis „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik”.
- 3.15. Komiteel oli varasemates arvamustes heameel komisjoni algatuse üle riigiabi ajakohastamiseks ja tema hinnangul olid uued suunised⁽²⁰⁾ paremini kooskõlas liikmesriikide vajadustega ja tegeliku olukorraga turul. Komitee hinnangul võimaldab läbipaistvuse suurendamine paremini mõista riigiabi andmist. Komisjoni järelevalve võimaldab tagada, et riigiabi andmisel järgitakse kehtestatud eeskirju. Viimaks võimaldab hindamine liikmesriikidel tagada antud abi otstarbeka kasutamise.
- 3.16. Komisjoni teatis, milles käsitletakse Euroopa projektide elluviimise soodustamise tingimusi ja mis on esitatud samal ajal teatega Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondide loomise kohta, peaks aitama kaasa selle eesmärgi saavutamisele.
- 3.17. Komiteel on ka heameel selle üle, et on tunnustatud vajadust anda riigiabi raskustes olevate, aga elujõuliste äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks. Ta toetab meetmeid, mis on võetud ebaseaduslike kartellide tegevuse lõpetamiseks, mis takistavad eelkõige VKEde (kes loovad töökohti) arengut ning mõjutavad tööhõivet ja hindu.
- 3.18. Komitee täheldab, et suuretevõtjad tegelevad jätkuvalt maksuplaneerimisega lähtuvalt erinevatest maksusüsteemidest. Komiteel on heameel jõupingutuste üle, mida komisjon on oma volituste piires teinud, et leevendada maksustamise moonutustest tulenevat maksustamise vältimist, et seda piirata või see kõrvaldada.

⁽¹⁹⁾ ETL C 230, 14.7.2015, lk 72; ELT C 44, 15.2.2013, lk 104.

⁽²⁰⁾ Komisjoni teatis „Suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta” (ELT C 19, 22.1.2014, lk 4).

3.19. Eriti olulised on komisjoni jõupingutused liikmesriikide konkurentsiasutustega ja nende vahel kooskõlastamise tagamiseks.

3.20. Komitee jälgib tähelepanelikult järelemeetmeid, mis võetakse valge raamatu „*ELi ettevõtjate ühinemise kontrolli tõhustamine*” alusel ja mille eesmärk on kasutusel olevate vahendite parandamine.

3.21. Võttes arvesse kaubanduse üleilmastumist, toetab komitee mitmepoolse koostöö arendamist (Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon, rahvusvaheline konkurentsivõrgustik, ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverents) ning koostöö ja tehnilise abi programme.

3.22. Konkurentsi peadirektoraadi dialoogi käigus Euroopa Parlamendi, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Euroopa Regioonide Komiteega tuleb tagada poliitika rakendamist käsitleva institutsioonidevahelise arutelu läbipaistvus.

3.23. Kõnealust valmidust dialoogiks tuleks säilitada, seda enam, et komisjoni president Jean-Claude Juncker rõhutas volinik Margrethe Vestagerile saadetud volikirjas kõnealuse poliitilise partnerluse olulisust.

3.24. Komitee ei ole vastupidiselt komisjonile seisukohal, et 26. novembri 2014. aasta direktiiv 2014/104/EL⁽²¹⁾ ja soovitus ühiste põhimõtete kohta, mida kohaldatakse konkurentsieskirjade rikkumise puhul kollektiivsete õiguskaitsevahendite suhtes, on piisavad, et tagada kõnealuste rikkumiste ohvritele nõuetekohane kollektiivkaitse.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Ühendatud digitaalse turu jaoks innovatsiooni, konkurentsi ja tööstusomandiõiguse vahel saavutatav õrn tasakaal

4.1.1. Komisjoni sõnul on tema digitaalse strateegia tulemuslikkuse aluseks parem standardite kehtestamine ja suurem koostalitlusvõime. Komisjon ei ole aga täpsemalt selgitanud, mida tähendab parem standardite kehtestamine.

4.1.2. Valdkonnas tegutsevate ettevõtjate järgitavate suuniste näitena on toodud Motorola juhtum⁽²²⁾, mis on üks nutitelefonide patendisõja episoodidest. Selles juhtumis tegi komisjon otsuse, et Motorola, mis on GPRS-standardi jaoks oluliste patentide omanik, kasutas ära oma turgu valitsevat seisundit, proovides esitada Apple'i vastu rikkumise lõpetamise hagi Saksamaa kohtus ja lasta see rakendada. Kõnealuseid patente nimetatakse olulisteks, kuna need on vajalikud GSM-standardi rakendamiseks. Olulisi patente omavatel ettevõtjatel võib olla märkimisväärne turujõud ja standardiorganisatsioonid nõuavad sageli, et nad väljastaksid kõnealustele olulistele patentidele litsentsid õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel (*fair, reasonable and non-discriminatory* – FRAND), et tagada kõigile turul tegutsejatele juurdepääs kõnealusele standardile.

4.1.3. Antud juhul ei ole Motorolale kuuluvale olulisele standardile juurdepääsu puudumise tõttu tema konkurendil (praegusel juhul Apple) võimalik toota ja turustada nutitelefonide teatud kategooriat.

4.1.4. Patendi omanik võib patendi rikkumise korral esitada õiguspäraselt liikmesriigi kohtus rikkumise lõpetamise hagi, aga seda võib käsitada kuritarvitamisena, kui olulise patendi omanikul on turgu valitsev seisund, kui ta on kohustatud andma sellele juurdepääsu FRAND tingimustel ja kui rikkumise lõpetamise hagi ette nähtud konkureeriv ettevõtja on valmis omandama litsentsi FRAND tingimustel. Sellele vaatamata ei määranud komisjon Motorolale trahvi tulenevalt ELi kohtutes õiguspärasuse valdkonnas tehtud kohtulahenditest kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 102, oluliste patentidega seotud rikkumise lõpetamise hagidest ja liikmesriikide kohtulahendite erinevusest, aga ta nõudis, et Motorola lõpetaks kuritahtliku käitumise.

4.1.5. Sarnase juhtumi puhul nõustus komisjon Samsungi välja pakutud kohustusega mitte esitada nutitelefone ja tahvelarvuteid käsitlevat rikkumise lõpetamise hagi Euroopa Majanduspiirkonnas nende ettevõtjate vastu, kes kuuluvad litsentsimise eriraamistikku.

⁽²¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/104/EL, 26. november 2014, teatavate eeskirjade kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagsid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumise korral (ELT L 349, 5.12.2014, lk 1).

⁽²²⁾ Vt joonealune märkus 3.

4.1.6. Need juhtumid näitavad, et tasakaalu konkurentsi, patendiõiguste ja innovatsiooni vahel on väga keeruline saavutada, võttes arvesse, et lõppkokkuvõttes on eesmärk võimaldada tarbijatel omandada tehnoloogilisi tooteid mõistliku hinnaga ja valida seejuures võimalikult mitmete koostalitlusvõimeliste toodete hulgast.

4.1.7. Komitee toetab selles valdkonnas komisjoni tehtud jõupingutusi ja kutsub mitte unustama, et konkurentsieeskirjade kohaldamise eesmärk ei ole konkurents iseenesest, vaid konkurents, millest saab lõppkokkuvõttes kasu tarbija.

4.1.8. Komitee toetab mõtet täiendada erasektori investeeringuid avaliku sektori investeeringutega, et vältida digitaalset lõhet Euroopa Liidus, tingimusel et riigiabi ei takista erasektori investeeringute tegemist. „Komisjoni teatis – ELi suunised riigiabieeskirjade kohaldamiseks seoses lairibavõrkude kiire kasutuselevõtuga⁽²³⁾” oli esimene dokument, mis võeti lõplikult vastu riigiabi ajakohastamise raames, mis võib olla märk komisjoni huvist selle valdkonna vastu.

4.1.9. Komitee hinnangul ei ole komisjoni kavatsus saavutada 2020. aastaks teenuste puhul täielik kaetus kiire lairibavõrguga (30 Mbit/s) ja ülikiire lairibavõrgu (100 Mbit/s) teenuste kasutuselevõtt 50 % eurooplaste poolt piisavalt ambitsioonikas.

4.2. Energiaturud

4.2.1. Euroopa energiasõltumatuse tagamine ja integreeritud energiaturu loomise soodustamine on ülioluline energiale juurdepääsu, energiasaarte kõrvaldamise ja energiavarustuse kindluse tagamise jaoks. On vaja tegelikku poliitilist tahet, et panna EL selle eesmärgi saavutamise nimel tegutsema ja edendada kasutatavate energiaallikate mitmekesistamist, eelistades taastuvenergiat. Euroopa Komisjoni presidendi Jean-Claude Junckeri soovitud Euroopa energialiit⁽²⁴⁾ täidab kindlasti kõnealuse poliitilise stiimuli rolli.

4.2.2. Komitee hinnangul tuleb kiiresti rakendada kolmas energiapakett, eriti kuna piiriülesele energiakaubandusele kohaldatavad eeskirjad on siiani killustatud.

4.2.3. Komitee rõhutab vajadust rakendada viivitamatult struktuursed reformid, mis on vajalikud eelkõige taristusse investeerimise piiriüleste takistuste kõrvaldamiseks.

4.2.4. Komitee ei kahtle selles, et konkurentsieeskirjade edendamine aitab kaasa riiklike energiaturgude avamisele, nagu on näidanud juhtumid „Elektribörsid” ja „OPCOM/Rumeenia elektribörs”, millele on osutatud komisjoni aruandes⁽²⁵⁾. Nende juhtumite puhul määras komisjon esiteks trahvi kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 101 kahele börsile, mis sõlmisid omavahel mittekonkureerimise kokkuleppe ja jagasid ära territooriumid, ning teiseks trahvi kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 102 Rumeenia elektribörsile OPCOM teistest liikmesriikidest pärit elektri edasimüüjate diskrimineerimise eest.

4.2.5. Samas seab komitee kahtluse alla väite, et kuigi elektrienergia hulgihind vähenes tänu konkurentsi suurenemisele, ei põhjutanud see sageli lõpptarbivate hinna üldise taseme vähenemist⁽²⁶⁾.

4.2.6. Komitee toetab sellega seoses uuringuid, mille komisjon tegi kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 102 Gazpromi poolt oma turgu valitseva seisundi kuritarvitamise kohta maagaasi tarne valdkonnas Kesk- ja Ida-Euroopas⁽²⁷⁾.

⁽²³⁾ ELT C 25, 26.1.2013, lk 1.

⁽²⁴⁾ Jean-Claude Juncker, „Euroopa uus algus. Minu tegevuskava töökohtade loomiseks ning majanduskasvu, õigluse ja demokraatlike muutuste tagamiseks” – Euroopa Komisjoni järgmise koosseisu poliitilised suunised, avakõne Euroopa Parlamendi täiskogu istungil 15. juulil 2014.

⁽²⁵⁾ Juhtum AT.39952 – Elektribörsid, komisjoni 5. märtsi 2014. aasta otsus; juhtum AT.39984 – OPCOM/Rumeenia elektribörs, komisjoni 5. märtsi 2014. aasta otsus.

⁽²⁶⁾ Komisjoni 29. jaanuari 2014. aasta teatis „Energiahinnad ja -kulud Euroopas”.

⁽²⁷⁾ Juhtum AT.39816 – Gaasi tarne tootmisetapp Kesk- ja Ida-Euroopas.

4.3. Finants- ja pangandusteenused

4.3.1. 2014. aastal jätkus panganduse õigusaktide ja järelevalve põhjalik läbivaatamine. Väljapakutud eeskirjade eesmärk oli eelkõige suurendada finantssturgude läbipaistvust.

4.3.2. Komisjon hoolitses samuti selle eest, et riigiabist toetust saavad finantseerimisasutused restruktureeritaks või lahkuksid turult, ja pööras eritähelepanu kõnealuste finantseerimisasutuste vahelise konkurentsi moonutamisest tulenevatele riskidele⁽²⁸⁾.

4.3.3. Komitee jälgis huviga uuringuid, mida komisjon tegi konkurentsivastaste ettevõtlastavade valdkonnas, ja tal on heameel otsuste üle, millega komisjon ja liikmesriikide konkurentsiasutused karistasid vahendustasude võtmist.

4.3.4. Komiteel oli heameel Euroopa Liidu Kohtu otsuse üle kohtuasjas Mastercard⁽²⁹⁾, mis kinnitas komisjoni analüüsi. Pankadevahelised vahendustasud, mida tarbijad pangakaardiga maksmise eest pidid tasuma, olid üha suuremad, arvukamad ja läbipaistmatumad.

4.3.5. Lisaks sellele takistasid kõnealused ettevõtlastavad pangandussektori väliste ettevõtjate sisenemist makseturule, kes oleksid võinud pakkuda tarbijatele muid elektroonilisi, mobiilseid ja turvalisi meetodeid maksete tegemiseks, näiteks oma nutitelefonide kaudu.

4.3.6. Mastercardi juhtumi eripära seisnes samuti selles, et mitmepoolsete vahendustasude kindlaksmääramise mehhanism oli tagajärjel põhinev ja mitte eesmärgil põhinev piirang.

4.3.7. Komiteel on heameel, et Euroopa Liidu Kohus, nagu ka Euroopa Liidu Üldkohus, jõudis järeldusele, et mitmepoolsed vahendustasud ei olnud objektiivselt vajalikud Mastercardi süsteemi toimimiseks.

4.4. VKEdele antava toetuse suurendamine

4.4.1. Komiteel on heameel VKEdele pööratud tähelepanu üle, kuna neil on määrav roll majanduskasvus ja tähtis osa strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide saavutamisel. Ta kiidab heaks komisjoni otsused, mille eesmärk on toetada VKEde tegevuse rahastamist ja kohandada eeskirju nende erivajadustega.

4.4.2. Komitee tervitab seda, et kõnealuste poliitikameetmete rakendusala on laiendatud ka intellektuaalsetele elukutsetele, ning tunnustab Euroopa vabade elukutsete otsustavat rolli majanduskasvus, kuna vabade elukutsete esindajad panustavad erinevates sektorites teadmistega, mis on vältimatult vajalikud kodanike ja ettevõtjate keerukate probleemide lahendamiseks; komitee soovib samuti komisjonil jätkata ja võimalusel tõhustada jõupingutusi kõnealuses suunas.

4.4.3. Näiteks võiksid „Suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta”⁽³⁰⁾ anda liikmesriikidele võimaluse lihtsustada VKEde juurdepääsu rahastamisele tegevuse alustamise etapis. Samuti näib, et need on koostatud, et tagada suurem kooskõla turu tegelikkusega.

4.4.4. Ta toetab ka komisjoni tegevust turgu valitseva seisundi kuritarvitamise vastu, mis võib takistada VKEde loomist ja nende arengut ning mõjutada nende tegevust.

4.4.5. 2014. aasta vähetähtsaid kokkuleppeid käsitlevas teatises⁽³¹⁾ on ette nähtud turvatsoon kõnealuste lepingutele, millel puudub märgatav mõju konkurentsile, kuna neid rakendavad ettevõtjad, kes ei ületa turuosade teatud piirmäärasid. Komisjon on samuti avaldanud VKEdele mõeldud juhised. Komitee on siiski seisukohal, et kohapealsed teavitamismeetmed on teretulnud.

⁽²⁸⁾ Juhtum SA.38994 – Bulgaaria pankade likviidsuse säilitamise süsteem, komisjoni 29. juuni 2014. aasta otsus.

⁽²⁹⁾ Euroopa Liidu Kohtu 11. septembri 2014. aasta otsus kohtuasjas C-382/12 P: MasterCard Inc. ja teised versus Euroopa Komisjon.

⁽³⁰⁾ Komisjoni teatis „Suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta” (ELT C 19, 22.1.2014, lk 4).

⁽³¹⁾ Komisjoni teatis „Teatis vähetähtsate kokkulepete kohta, mis ei piira märgatavalt konkurentsi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 1 kohaselt (*de minimis*)” (ELT C 291, 30.8.2014, lk 1).

4.5. Liikmesriikide konkurentsiasutuste käsutuses olevate vahendite ja rahvusvahelise koostöö tõhustamine

4.5.1. Komitee kiidab heaks komisjoni ja liikmesriikide konkurentsiasutuste koostöö kvaliteedi. Tema hinnangul võimaldab see tagada suhtluse, mis on turu heaks toimimiseks määrava tähtsusega.

4.5.2. Ta toetab kõiki meetmeid, mis on vajalikud liikmesriikide konkurentsiasutustega koostööks, mille eeltingimuseks on konkurentsiasutuste vajalike ressursside olemasolu ja sõltumatus.

4.5.3. Komitee kiidab heaks komisjoni algatused tõelise Euroopa konkurentsiruumi loomiseks, milleks on vaja ühtlustada liikmesriikide õiguste peamised eeskirjad, kuna sellega tagatakse majandustegevuse turvalisus ühtsel turul.

4.5.4. Tema hinnangul peavad liikmesriikidel samuti olema kõik juriidilised vahendid, et teostada vajalikke kontrole ning määrata tulemuslikke ja proportsionaalseid trahve.

4.5.5. Samuti tuleb kõigile liikmesriikidele kohaldada leebemat kohtlemist, mis on tõestanud oma tõhusust kartellivastases võitluses.

4.5.6. Tuleb jätkata mitmepoolset koostööd Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni, rahvusvahelise konkurentsivõrgustiku ja ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverentsi vahel ning komisjon peaks üritama seal täita juhirolli.

4.5.7. Lõpetuseks rõhutab komitee, et kandidaatriikidega peetavate ühinemisläbirääkimistega peab suuremal määral kaasnema tehniline abi.

Brüssel, 9. detsember 2015

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS
